

Anna Kochanowska-Nieborak

Słowa kluczowe: literackie konstrukcje wartości, motywacja osiągnięć, walka z biedą, Gustav Freytag, „cnoty mieszczańskie”, „cnoty pruskie/niemieckie”

Celem artykułu jest rozpatrzenie znaczenia literackich konstrukcji wartości w kontekście walki z biedą. Znaczenie przekazu wartości podkreślane jest zwłaszcza przez badaczy zajmujących się zjawiskiem tzw. dziedziczenia biedy.

W artykule postawiona została hipoteza, iż rolę „transmitera wartości” może w tym kontekście przejąć literatura. W celu potwierdzenia tej hipotezy przywołane zostały ustalenia amerykańskiego psychologa Davida McClellanda z zakresu psychologii motywacji, rozwinięte następnie za sprawą analizy tekstu XIX-wiecznej powieści niemieckiej *Soll und Haben* Gustava Freytaga oraz analizy historii recepcji tego utworu. Oba wątki analizy służą z jednej strony za dowód na realną siłę oddziaływania literackich konstrukcji wartości, z drugiej zaś strony wykazują, jakie wartości promowane były w powieści w okresie poprzedzającym spektakularny wzrost gospodarczy Niemiec.

Wyniki analizy rozpatrzono pod kątem przydatności w ramach strategii zwalczania ubóstwa

Gerda Nogal

Słowa kluczowe; styl życia, nowoczesne społeczeństwo, dobrobyt, literatura współczesna, postaci kobiece

Od jakiegoś czasu pojęcie stylu życia stało się przedmiotem intensywnych badań naukowych. Począwszy od lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, w badaniach nad indywidualnymi i zbiorowymi stylami życia i sytuacjami życiowymi nacisk spoczywa na dekonstrukcji tradycyjnego podziału klas społecznych i ról przypisywanych płciom.

Autorka podejmuje próbę prześledzenia i przeanalizowania powyższych procesów w literackich formach narracyjnych. Problem badawczy to pytanie czy i jak zmiany społeczne wyrażają się w formach narracyjnych. Konkretnym przykładem poddanym analizie jest twórczość współczesnej pisarki niemieckiej Silke Scheuermann. Jako że Scheuermann umieszcza swoje bohaterki w nowoczesnych zamożnych środowiskach dążąc do realistycznego przedstawienia owych grup, jej fabuły umożliwiają czytelnikowi podążanie za duchem czasu.

Celem artykułu jest sprawdzenie, czy postmodernistyczne światy przyczyniają się do wykreowania nowej „orientacji” postaci literackich, tzn. czy style życia i systemy wartości postaci wynikają z ich autonomicznego rozwoju czy też są wytworem różnorodnych uwarunkowań.

Piotr Sałustowicz

Słowa kluczowe: osoby starsze, aktywna starość, rynek pracy, kultura, edukacja wykluczenie, wykluczenie kulturowe

Celem artykułu jest pokazanie możliwości i ograniczeń realizacji programu aktywnej starości na przykładzie rynku pracy i kultury. W przypadku rynku pracy postawiono pytanie badawcze dotyczące instytucjonalnego wykluczenia (przejście na emeryturę) oraz tego, czy

można zaobserwować gotowość osób starszych kontynuowania zatrudnienia. W przypadku kultury postawiono pytanie o zakres uczestnictwa/wykluczenia osób starszych w kulturze.

Przyjęto wstępną hipotezę, że instytucjonalne wykluczenie osób starszych z rynku pracy powinno prowadzić do większego uczestnictwa w kulturze, będącego ważnym mechanizmem integrującym społecznie i zapobiegającym wykluczeniu społecznego.

Analiza danych statystycznych pokazuje, że wprawdzie następuje pewien wzrost liczby osób pracujących po osiągnięciu wieku emerytalnego w Polsce, ale nadal poziom zatrudnienia tej kategorii wiekowej jest wyraźnie niższy niż w wielu krajach *OECD*. Na podstawie danych dotyczących aktywności osób starszych na polu edukacji i kultury stwierdzono duże zróżnicowanie zwłaszcza ze względu na wykształcenie, miejsce zamieszkania i status na rynku pracy. Szczególnie narażone na wykluczenie w tej sferze są osoby o niskim wykształceniu i mieszkające na wsi. Można stwierdzić, że wykluczenie instytucjonalne osób starszych z rynku pracy nie prowadzi do wyraźnego przesunięcia się aktywności osób starszych na obszar kultury.

Artykuł formułuje szereg rekomendacji dotyczących przedłużenia okresu zatrudnienia osób starszych, jak i zmian w działalności instytucji kultury.

Dla uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze zastosowana została metoda analizy danych zastanych (desk research) obejmująca urzędowe statystyki, badania GUS, oraz literaturę przedmiotu.

Radosław Murkowski

Słowa kluczowe: migracja, kryzys uchodźczy, azyl, uchodźca, polityka imigracyjna

Celem artykułu jest charakterystyka rozwoju nielegalnego napływu ludności z Bliskiego Wschodu i Afryki do Europy od 2015 roku określanego potocznie jako tzw. „kryzys uchodźczy”. Problemem badawczym jest pokazanie skali obecnie występujących ruchów migracyjnych do Unii Europejskiej na tle wcześniejszych strumieni migracyjnych oraz wskazanie możliwych perspektyw ich rozwoju w przyszłości.

Autor stawia tezę, że zaobserwowane aktualnie ruchy ludności są tylko częścią większych strumieni migracji do Europy, a jedynie konflikty zbrojne w niektórych państwach arabskich zintensyfikowały ich skalę w tym okresie. Ponadto postawiono hipotezę, że w przyszłości można oczekiwać dalszego intensywnego rozwoju ruchów imigracyjnych do Unii Europejskiej, w związku z przewidywanym wyraźnym wzrostem zaludnienia państw Afryki i Bliskiego Wschodu.

W badaniu poddano analizie statystycznej dane dotyczące ruchów migracyjnych Europejskiego Urzędu Statystycznego, Europejskiej Agencji Straży Granicznej i Przybrzeżnej oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Grzegorz Zbińkowski

Słowa kluczowe: kryzys migracyjny UE, kierunki polskiej polityki migracyjnej, liczba ludności, wskaźnik umieralności, współczynnik dzietności, emigracja, migracja, bilans migracji, Frontex, niedobór pracowników.

Cele artykułu to: (i) przedstawienie teoretycznych aspektów migracji i kryzysu migracyjnego UE w 2015 r. (przyczyny zjawiska, stanowisko Grupy Wyszehradzkiej i status procesu relokacji z uwzględnieniem ustaleń dotyczących wzmocnienia roli i zwiększenia zdolności działania agencji Frontex); (ii) analiza porównawcza wybranych wskaźników demograficznych dla poszczególnych państw UE (włączając Polskę) / UE-28 w kontekście kryzysu migracyjnego: współczynnik dzietności, średni wiek matki rodzącej pierwsze dziecko; współczynnik umieralności a liczba ludności w latach 1998-2018 oraz prognoza ludnościowa

do 2049; (iii) omówienie następujących danych dla Polski: bilans migracji (różnica wielkości emigracji i imigracji) w latach 2006-2017 a niedobór pracowników; (iv) przedstawienie polskiej polityki migracyjnej (aspekty formalne, zagrożenia i szanse, kierunki).

Celem badawczym jest odpowiedź na pytanie o przyczyny kryzysu migracyjnego w 2015 r. i kroki podjęte przez UE w tym zakresie, a także wskazanie kierunków, jakie powinna obrać polska polityka migracyjna. Analiza zakłada następującą hipotezę badawczą: „brak wprowadzenia i wdrożenia przemyślanej, wieloletniej polityki migracyjnej w odpowiedzi na istniejące i przyszłe wyzwania doprowadzi do zmniejszenia ludności Polski o 3,44 miliony w latach 2019-2049”.

Hipotezę zweryfikowano przedstawiając prognozy Eurostatu przy jednoczesnym określeniu wymaganych kierunków polskiej polityki migracyjnej po 2018 r., to jest: (i) spowolnienie tempa zmniejszania się liczby ludności Polski przez: zwiększenie wskaźnika zastępowalności, zmniejszenie wskaźnika umieralności (optymalnie do średniej UE-28) i obniżenie średniego wieku matki rodzącej pierwsze dziecko; (ii) dążenie do osiągnięcia pozytywnego bilansu migracyjnego (priorytetem jest zmniejszenie emigracji); (iii) wspieranie remigracji; (iv) zapobieganie nielegalnej imigracji; (v) wdrożenie prostych mechanizmów i procedur zatrudniania obcokrajowców w Polsce celem zmniejszenia niedoboru pracowników; (vi) integracja obcokrajowców.

Weryfikacja wykazała prawdziwość hipotezy. Zastosowano następujące metody badawcze: metoda historyczna (pochodzenie, rozwój, znaczenie), analiza treści (badanie dokumentów) oraz metodę ilościową i jakościową (analiza danych liczbowych).

Filip Kaczmarek

Słowa kluczowe: Ubóstwo, Afryka Subsaharyjska, Europa, migracje, zagrożenia

Celem artykuł jest przedstawienie wpływu ubóstwa w Afryce Subsaharyjskiej na Europę, ze szczególnym uwzględnieniem Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. Afryka Subsaharyjska jest najbiedniejszym regionem świata; Europa jednym z najbogatszych i najlepiej rozwiniętych. Oba kontynenty graniczą ze sobą, co oznaczało w przeszłości i oznacza obecnie, że przepływ osób i towarów jest między oboma regionami stosunkowo prosty. Dysproporcja w poziomie rozwoju i nierówności, które z tego wynikają muszą mieć wpływ na wzajemne relacje.

Problemem badawczym jest to w jaki sposób afrykańskie ubóstwo oddziałuje na Europę. Przyjęto hipotezę, że wpływ taki istnieje i ma charakter negatywny. Ubóstwo Afryki Subsaharyjskiej jest wyzwaniem i może być zagrożeniem dla Europy. Jedyne bardziej niezależnym zagrożeniem jest osłabienie pozycji międzynarodowej Europy. Drugim obszarem zagrożeń dla Europy jest niestabilność państw afrykańskich oraz częstotliwość i intensywność konfliktów zbrojnych. Poszczególne obszary zagrożeń: migracje, bezpieczeństwo, środowisko naturalne, wzajemnie się przenikają i funkcjonują we współzależności zarówno z ubóstwem, jak i między sobą nawzajem.

Metodą badawczą jest przegląd stanu badań

Natalia Sienko

Słowa kluczowe: wielokulturowość, krąg kulturowo-cywilizacyjny, migranci, polityka kulturalna, Europa Środkowo-Wschodnia

Celem artykułu jest analiza możliwości, środków oraz przedsięwzięć w zakresie ochrony tożsamości narodowej, praw mniejszości etnicznych, działań polityki kulturalnej, organów i instytucji na rzecz narodowego dziedzictwa kulturowego.

Problem badawczy dotyczy przedstawienia międzykulturowego dialogu w Republice Czeskiej, Mołdawii oraz Bułgarii – państwach funkcjonujących na obszarze trzech kręgów kulturowo–cywilizacyjnych Europy Środkowo–Wschodniej.

Autorka stawia hipotezę o istnieniu różnic oraz podobieństw wypracowanej percepcji w zakresie ochrony kultury i tożsamości narodowej, a w szczególności ponadetnicznej solidarności i wyzwania w „przestrzeni” wielokulturowej. Dążąc do realizacji celu badawczego za szczególnie istotną uznaje próbę odpowiedzi na następujące pytania: w jakim stopniu chroni się narodową kulturę i tożsamość w Europie Środkowo Wschodniej, czy „przestrzeń” wielokulturową w Republice Czeskiej, Mołdawii i Bułgarii traktuje się jako zagrożenie, czy wartość dodaną?

Z uwagi na określenie zmiennych zachowań oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, w opracowaniu zastosowana została metoda systemowa, historyczno-krytyczna, analiza instytucjonalno-prawna, a także metoda porównawcza w oparciu o metodę zgody.

Magdalena Karolak-Michalska, Wioletta Waloch

Słowa kluczowe: struktura etniczna, Europa Wschodnia, mniejszości narodowe, etnopolityka, Białoruś, Mołdawia, Ukraina

Przeobrażenia polityczne i gospodarcze w państwach Europy Wschodniej stanowią istotny element dyskusji publicznej. Dokonująca się transformacja społeczno-polityczna i gospodarcza w subregionie (Białoruś, Mołdawia, Ukraina) uwidacznia zróżnicowanie poszczególnych państw także pod względem etnicznym, czego szczególnym przykładem jest Ukraina i trwająca w niej wojna w Donbasie, a także wydarzenia aneksji krymskiej, w których przynależność narodowa społeczeństwa odgrywa szczególną rolę.

Celem artykułu jest analiza struktury etnicznej wskazanych państw Europy Wschodniej i próba identyfikacji potencjału demograficznego tamtejszych mniejszości narodowych i etnicznych w kontekście zagrożenia dla bezpieczeństwa subregionu. Hipoteza badawcza przyjęła następującą postać: potencjał demograficzny mniejszości narodowych i etnicznych w państwach Europy Wschodniej stanowi istotny element zagrażający bezpieczeństwu poszczególnych państw. Szczegółowe pytania badawcze przybrały następującą treść: 1) jak wygląda zróżnicowanie etniczne Białorusi, Mołdawii, Ukrainy? 2) czy zróżnicowanie etniczne państw subregionu stanowi realny element zagrożenia dla ich bezpieczeństwa i w konsekwencji bezpieczeństwa całego subregionu? 3) która z mniejszości w subregionie ma realną siłę demograficzną (potencjał liczebny), aby zagrozić bezpieczeństwu Białorusi, Mołdawii, Ukrainy?

Autorki szukając odpowiedzi na postawione pytania badawcze rozważają uwarunkowania struktury etnicznej badanych państw, następnie prezentują w ujęciu porównawczym współczesny obraz demograficzny Białorusi, Mołdawii i Ukrainy, a także wskazują na skupiska mniejszości narodowych i etnicznych w poszczególnych rejonach badanych państw. Identyfikują również potencjał demograficzny mniejszości w kategoriach

zagrożenia dla bezpieczeństwa. W uwagach końcowych dochodzą do wniosku, że na tle państw Europy Wschodniej poszczególne mniejszości narodowe i etniczne ze względu na swoją liczebność stanowią istotny element kryzysogeny w Mołdawii i na Ukrainie (głównie mniejszość rosyjska), w przeciwieństwie do Białorusi.

W realizacji niniejszego artykułu szczególnie pomocne było interdyscyplinarne podejście badawcze, integrujące w sobie metodę ilościową, analizę jakościową, metodę komparatystyczną.

Agnieszka Miarka

Słowa kluczowe: Mołdawia, migracje, korupcja, niestabilność władzy, problemy ekonomiczne

Celem artykułu jest identyfikacja i charakterystyka najważniejszych wyzwań stojących przed Mołdawią w kontekście dynamizacji procesu akcesyjnego do Unii Europejskiej (EU) w drugiej dekadzie XXI w. Hipoteza badawcza artykułu brzmi następująco: na drodze do szybkiej partycypacji Mołdawii w UE stoi wiele istotnych problemów wewnętrznych, które muszą zostać rozwiązane przez ośrodek władzy w Kiszyniowie. W tym kontekście niezwykle ważne wydają się odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Jakim wyzwaniom ekonomiczno-społecznym musi sprostać Mołdawia?
- Jakim wyzwaniom politycznym musi sprostać Mołdawia?
- W jaki sposób mołdawskie władze reagują na opisane wyzwania?

Autorka dokonała podziału wyzwań na dwie kategorie: wyzwania ekonomiczno-społeczne i wyzwania polityczne, czego inspiracji należy szukać w treści kryteriów kopenhaskich uchwalonych przez Radę Europejską w 1993 r., stanowiących zbiór kryteriów, które muszą zostać spełnione przez państwo, aby zostało przyjęte do wspólnoty europejskiej. Członkiem UE może zostać jedynie państwo stowarzyszone, które jest gotowe przyjąć obowiązki polityczne i gospodarcze wynikające z członkostwa.

Warunki stojące przed państwami są następujące: stabilność instytucji demokratycznych, praworządność, ochrona praw człowieka i mniejszości narodowych (kryteria polityczne), funkcjonowanie gospodarki rynkowej, zdolnej do sprostania konkurencji rynkowej w UE (kryteria ekonomiczne) oraz przyjęcie *acquis communautaire* (kryterium *acquis*). W przypadku pierwszej grupy wyzwań, jako najistotniejsze wyodrębniono i zaprezentowano następujące zjawiska: słabość ekonomiczną państwa, problem migracji zarobkowych, kwestię handlu ludźmi. Wśród wyzwań politycznych przedstawiono: kwestię korupcji, niestabilność władzy oraz problem braku pełnej kontroli nad terytorium państwa.

W toku badań wykorzystano charakterystyczne dla nauk politycznych metody i techniki m.in.: analizę dokumentów, wtórną analizę danych ilościowych, dedukcję. Ze względu na przedmiot artykułu za priorytetowe uznano wydarzenia w drugiej dekadzie XXI w.

Igor Ksenicz

Słowa kluczowe: współpraca międzyregionalna, paradyplomacja, dyplomacja samorządowa, województwo wielkopolskie, obwód charkowski

Celem artykułu jest analiza współpracy województwa wielkopolskiego i obwodu charkowskiego jako przykładu polsko-ukraińskiej współpracy międzyregionalnej. O znaczeniu Ukrainy dla polskiej paradyplomacji (dyplomacji samorządowej) świadczy fakt, że Ukraina zajmuje drugie (po Niemczech) miejsce wśród zagranicznych partnerów polskich samorządów.

W artykule podjęta została próba odpowiedzi na pytanie, czy partnerstwo województwa wielkopolskiego i obwodu charkowskiego ma wymuszony charakter.

Za materiał dla analizy politologicznej posłużyły dane zastane, przede wszystkim dokumenty udostępnione przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu i informacje prasowe, uzupełnione wywiadem z wieloletnim pracownikiem UMWW zaangażowanym we współpracę zagraniczną.

Autor ustalił, że współpraca Wielkopolski i Charkowszczyzny stanowi typowy przykład polsko-ukraińskiego partnerstwa samorządowego, dla którego charakterystyczna jest dominacja kontaktów oficjalnych nad konkretnymi działaniami.

Mirosław Jaremba

Słowa kluczowe: Bamarowie, konflikt, Rohingja, uchodźcy, Unia Europejska

Celem artykułu jest analiza działań Unii Europejskiej w rozwiązywaniu konfliktu w Mjanmie (dawnej Birmie) oraz pomocy uchodźcom Rohingja. Natomiast problemem badawczym są czynności jakie Unia Europejska przedsięwzięła, aby rozwiązać trudną sytuację Rohingja. Konflikt pomiędzy buddyjskimi Bamarami a muzułmańska mniejszością Rohingja przybiera na sile. Od momentu odsunięcia junty wojskowej od władzy i wprowadzenia demokratycznych rządów (od 2011 roku) nasiliły się nastroje antymuzułmańskie, które doprowadziły do regularnych ataków na muzułmańskiej mniejszości etnicznej. Setki tysięcy Rohingja uciekło z Mjanmy do państw sąsiednich w poszukiwaniu pomocy i bezpieczeństwa. Kryzys uchodźczy, jaki powstał na kanwie wydarzeń od 2011 roku, jest wyzwaniem dla społeczności międzynarodowej. Unia Europejska jest jednym z aktorów na arenie stosunków międzynarodowych, która zwróciła uwagę na ten problem.

Postawiono hipotezę badawczą, że działania Unii Europejskiej w sprawie rozwiązania konfliktu między Bamarami a Rohingjami w Mjanmie są niewystarczające.

Do weryfikacji postawionej hipotezy wykorzystano głównie dwie metody badawcze. Jedną z nich jest metoda genetyczna a drugą jest metoda instytucjonalno-prawna.

Katarzyna Gelles

Słowa kluczowe: Róża Luksemburg, Socjaldemokratyczna Partia Niemiec, I wojna światowa, ruch robotniczy antymilitaryzm

Celem artykułu jest przedstawienie sylwetki Róży Luksemburg jako przykładu skomplikowanych i różnorodnych powiązań polsko-niemieckich na przełomie XIX i XX w. Swoją karierę rozpoczęła ona w polskim ruchu robotniczym pod zaborem rosyjskim, a następnie kontynuowała ją w Socjaldemokratycznej Partii Niemiec. Udzielała się na wielu polach politycznej aktywności zdobywając międzynarodowe uznanie.

Problem badawczy stanowi przypomnienie sylwetki tej niepoddającej się prostym klasyfikacjom kobiety, intelektualistki oraz przywódczyni w świecie zdominowanym wtedy przez mężczyzn w setną rocznicę jej tragicznej śmierci.

Uwagę skupiono na zaangażowaniu R. Luksemburg w działania przeciwko zbliżającej się wojnie światowej. Wbrew militarystycznym nastrojom panującym wówczas w niemieckich kręgach politycznych i społeczeństwie, odważnie i wytrwale niosła ona pacyfistyczne

przesłanie. Do dziś nie straciło ono na aktualności – wojny rozpętywane w imię interesów mniejszości niosą ze sobą zniszczenie i ofiary. Za swoje pokojowe przekonania i bezkompromisową postawę zapłaciła wieloletnim więzieniem – niemal cały okres wojny spędziła kolejno w zakładach karnych w Berlinie, podpoznańskich Wronkach i we Wrocławiu. Władzom zależało na tym, by trzymać ją z dala od coraz bardziej podatnych na jej słowa żołnierzy i robotników. Na wolność wyszła dopiero 9 listopada, w dniu wybuchu rewolucji w Niemczech.

Podkreślić trzeba jej wnikliwą krytykę ówczesnej postawy *SPD*, której decyzja o poparciu zaborczych planów cesarskiego rządu spowodowała rozłam ruchu robotniczego w Niemczech. Stawiam hipotezę, że utracone raz na zawsze jedność i spójność lewicy oraz brak konsekwencji w działaniach w znacznym stopniu uitorowały drogę do władzy nazistom.

Zastosowano metodę badawczą polegającą na analizie bogatej twórczości epistolarnej i publicystycznej Róży Luksemburg oraz wykorzystaniu literatury przedmiotu, głównie niemieckojęzycznej.